Veiligheid pleegkinderen in beeld

Stand van zaken van de verbeteringen door pleegzorgaanbieders naar aanleiding van eerder inspectie-onderzoek

Inspectie jeugdzorg

Utrecht, oktober 2010

1. Inleiding

De Inspectie jeugdzorg heeft in 2008 landelijk onderzoek gedaan naar het zicht op de veiligheid van pleegkinderen in pleeggezinnen.[1] Uit dit onderzoek kwam een groot aantal noodzakelijke verbeterpunten naar voren. In deze notitie brengt de inspectie in kaart wat de huidige stand van zaken is met betrekking tot de veiligheid van kinderen in pleeggezinnen.

In paragraaf 2 wordt allereerst ingegaan op het onderzoek dat voorafging aan deze notitie. Paragraaf 3 bevat vervolgens de bevindingen van de inspectie over het huidige zicht op de veiligheid van pleegkinderen, inclusief een aanbeveling aan de pleegzorgaanbieders[2] en de bureaus jeugdzorg.

2. Het onderzoek: stand van zaken

Aanleiding voor het onderzoek van de inspectie in de tweede helft van 2008 waren diverse meldingen over onveilige situaties in de pleegzorg en calamiteiten met pleegkinderen. Het onderzoek onder de 28 pleegzorgaanbieders richtte zich op twee onderwerpen:

- het systematisch screenen van het pleeggezin op mogelijke veiligheidsrisico's voor het kind;
- het systematisch toezicht houden op de veiligheid van het kind.

Uit het onderzoek in 2008 kwam naar voren dat pleegzorgaanbieders sterk gericht zijn op de pedagogische vaardigheden van pleegouders. Tijdens de screening wordt systematisch nagegaan of toekomstige pleegouders geschikt zijn als pleegouders en gedurende de begeleiding van pleegouders wordt veel aandacht besteed aan (de ontwikkeling van) deze pedagogische vaardigheden.

Uit het onderzoek is echter ook gebleken dat pleegzorgaanbieders onvoldoende zicht hadden op risicovolle situaties voor pleegkinderen. De screening op veiligheidsrisico's bij de toekomstige pleeggezinnen en het toezicht op de veiligheid van de pleegkinderen tijdens de begeleiding waren onvoldoende systematisch uitgewerkt.
Een extra knelpunt signaleerde de inspectie bij plaatsing van kinderen in netwerkpleeggezinnen door bureaus jeugdzorg. Kinderen woonden daar meestal al voordat een screening van het pleeggezin plaatsvond. In deze situatie was het onduidelijk wie erop lette of het pleegkind op een veilige plek verbleef; bureau jeugdzorg of de pleegzorgaanbieder.

---

[1] De inspectie verstaat onder veiligheid dat kinderen veilig zijn wanneer zij beschermd zijn tegen alle vormen van mishandeling binnen het pleeggezin.
De instellingsrapporten zijn gepubliceerd in februari 2009 en zijn te vinden op de website van de inspectie: www.inspectiejeugdzorg.nl

[2] Pleegzorgaanbieders noemen zichzelf inmiddels organisaties voor jeugd & opvoedhulp met pleegzorg. In deze notitie maakt de inspectie nog gebruik van de term pleegzorgaanbieders.

De Inspectie jeugdzorg heeft de pleegzorgaanbieders in februari 2009 om verbeterplannen gevraagd. Deze zijn medio 2009 aangeleverd. De inspectie heeft in haar jaarbericht 2009 geconstateerd dat de instellingen de aanbevelingen over het algemeen hebben vertaald in concrete verbeteracties. Bij een drietal instellingen heeft de inspectie eind 2009/medio 2010 een hertoets uitgevoerd. Bij Pactum vond de hertoets plaats naar aanleiding van calamiteiten, bij LJ&R en SGJ was het onderzoek van 2008 hier de aanleiding voor.[3]

In een brief van 1 april 2010 over toezicht in de pleegzorg laat de minister voor Jeugd en Gezin de Tweede Kamer weten dat de inspectie in 2010 in kaart brengt in hoeverre de pleegzorgaanbieders de voorgenomen verbeteringen hebben gerealiseerd.[4] De inspectie heeft hiertoe alle provincies en stadsregio's gevraagd haar uiterlijk 1 februari 2010 te informeren over de gerealiseerde verbeteringen van de betreffende pleegzorgaanbieders. Als peildatum voor de verbeteringen is de stand van zaken per 1 januari 2010 aangehouden.

3. Bevindingen

De inspectie heeft de informatie van provincies en stadsregio's over de gerealiseerde verbeteringen van de pleegzorgaanbieders geanalyseerd. Hierbij is gekeken naar:

- de aanwezigheid en de implementatie van beleid voor de screening van pleeggezinnen op mogelijke veiligheidsrisico's;
- de aanwezigheid en de implementatie van beleid voor het toezicht op de veiligheid van pleegkinderen in pleeggezinnen;
- de gemaakte afspraken tussen de pleegzorgaanbieders en bureaus jeugdzorg over de verantwoordelijkheidsverdeling bij netwerkpleegzorg: Wie doet wat om zicht te houden op de veiligheid van pleegkinderen vanaf het moment dat zij in een netwerkpleeggezin zijn geplaatst.

Screening op veiligheidsrisico's

Uit de informatie van de provincies en stadsregio's blijkt dat het overgrote deel van de pleegzorgaanbieders inmiddels systematisch aandacht heeft voor het screenen op veiligheidsrisico's. Zij hebben de screening op veiligheidsrisico's binnen het toekomstig pleeggezin in de praktijk geïmplementeerd. Pleegzorgaanbieders hebben inmiddels in hun beleid vastgelegd op welke manier pleeggezinnen gescreend dienen te worden, specifiek op veiligheidsrisico's. Dit doen zij bijvoorbeeld door gebruik te maken van risicotaxatie-instrumenten en deze te betrekken in de gesprekken met aspirant-pleegouders. Ook is er bij de huidige landelijke pleegoudercriteria

[3] Zorgen voor de veiligheid van pleegkinderen: hertoets bij Pactum (april 2010); Zorgen voor de veiligheid van pleegkinderen: hertoets bij LJ&R (augustus 2010); Zorgen voor de veiligheid van pleegkinderen: hertoets bij SGJ (augustus 2010).
[4] Brief aan de Tweede Kamer d.d. 1 april 2010, Toezicht in de pleegzorg, JZ/GJ-2988661.

voor de screening een extra criterium toegevoegd: pleegouders bieden het kind een veilige plek.

Toezicht op veiligheid
Bij het overgrote deel van de pleegzorgaanbieders houden medewerkers volgens de informatie van de provincies en stadsregio's inmiddels systematisch toezicht op de veiligheid van kinderen in pleeggezinnen. Pleegzorgaanbieders maken regelmatig veiligheidsinschattingen en de uitkomsten hiervan nemen medewerkers mee in de begeleiding van pleeggezinnen. Een begeleidingsplan voor pleegouders maakt in veel gevallen standaard deel uit van de werkwijze.

De enkele pleegzorgaanbieders die volgens de informatie van de provincies/ stadsregio's nog niet systematisch aandacht hebben voor het screenen op veiligheidsrisico's en/of die nog niet systematisch toezicht houden op de veiligheid van kinderen in pleeggezinnen dienen hier op korte termijn alsnog aan te voldoen. De inspectie laat zich hierover informeren door de betreffende instellingen en provincies/ stadsregio's.

Afspraken tussen pleegzorgaanbieders en bureaus jeugdzorg bij netwerkpleegzorg
Ondanks de aanbevelingen in het inspectie-onderzoek van 2008, blijkt uit de informatie van de provincies en stadsregio's dat de helft van de pleegzorgaanbieders in januari 2010 nog geen of onduidelijke afspraken heeft gemaakt met bureau jeugdzorg over wie wat doet om zicht te houden op de veiligheid van pleegkinderen vanaf het moment dat zij door bureau jeugdzorg in een netwerkpleeggezin zijn geplaatst.

De inspectie constateert dat de pleegzorgaanbieders en bureaus jeugdzorg hier pas in juni 2010, ruim een jaar na het uitkomen van de inspectierapporten, afspraken over hebben vastgelegd in het 'Schematisch protocol netwerkpleegzorg'[5]. Volgens dit protocol is bureau jeugdzorg verantwoordelijk voor de eerste risicotaxatie bij een netwerkplaatsing, en is bureau jeugdzorg verantwoordelijk voor de veiligheid binnen het netwerkpleeggezin totdat de pleegzorgaanbieder van bureau jeugdzorg een (spoed)besluit heeft ontvangen en de plaatsing op basis van dit besluit is geformaliseerd. Vanaf dat moment is de pleegzorgaanbieder verantwoordelijk voor de veiligheid van het kind in het netwerkpleeggezin. De pleegzorgaanbieders en bureaus jeugdzorg gaan het protocol nu implementeren volgens de MOgroep Jeugdzorg. Vooralsnog is niet bekend of deze afspraken inmiddels standaard in de praktijk worden gebracht.

De inspectie vindt de implementatie van deze afspraken van groot belang, omdat door het ontbreken hiervan het risico bestaat dat er bij netwerkpleegzorg onvoldoende zicht is op de veiligheid van het pleegkind, dat dan al is geplaatst in een netwerkpleeggezin.

[5] Schematisch protocol netwerkpleegzorg: begeleiding, informatie, onderzoek en betaling, MOgroep Jeugdzorg (juni 2010).

Aanbeveling
De inspectie beveelt de pleegzorgaanbieders en bureaus jeugdzorg aan:

> *Zorg dat de gemaakte afspraken tussen pleegzorgaanbieders en bureaus jeugdzorg over netwerkpleegzorg uiterlijk vóór 1 januari 2011 werken in de praktijk, zodat er vanaf de start van de plaatsing zicht is op de veiligheid van kinderen in netwerkpleeggezinnen.*

Tot slot

Het is de inspectie bij het opvragen van informatie bij de provincies en stadsregio's opgevallen dat zij verschillend omgaan met het monitoren van verbeteringen van instellingen. Waar sommige provincies en stadsregio's verbeterpunten van instellingen actief volgen en hier uitgebreid over kunnen rapporteren, nemen andere een positie in die meer op afstand is van de inhoud.

Aanbeveling
De inspectie beveelt de provincies en stadsregio's aan:

> *Zie actief toe op de implementatie van de gemaakte afspraken tussen pleegzorgaanbieders en bureaus jeugdzorg over netwerkpleegzorg vóór 1 januari 2011, zodat er vanaf de start van de plaatsing zicht is op de veiligheid van kinderen in netwerkpleeggezinnen.*